

ΜΟΝΤΕΣΚΙΕ

ΠΕΡΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

(Απόσπασμα, Επιστολές 10-14)

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Χ

Ο Mirza στον φίλο του Usbek,

Μόνο εσύ θα μπορούσες να με αποζημιώσεις για την απουσία του Rica, και μόνο ο Rica θα μπορούσε να με παρηγορήσει για την δικιά σου. (Ο Usbek εγκατέλειψε την Περσία για να γυρίσει τον κόσμο και ο φίλος του Rica, τον ακολούθησε.) Μας λείπεις, Usbek. Ήσουν η ψυχή της παρέας μας. Πόση βία χρειάζεται για να απαλλαγούμε από την προσκόλληση που δημιούργησε τόσο η καρδιά όσο και το μυαλό!

Συζητάμε πολύ εδώ• οι συζητήσεις μας είναι συνήθως γύρω από ηθικά ζητήματα. Χθες το αντικείμενο της συζήτησης ήταν αν οι άνθρωποι γίνονται ευτυχισμένοι με την απόλαυση και την ικανοποίηση των αισθήσεων ή με την άσκηση της αρετής. Σ' έχω ακούσει συχνά να λες ότι οι άνθρωποι γεννιούνται για να είναι ενάρετοι, και ότι η δικαιοσύνη είναι εξίσου απαραίτητη για την ύπαρξη όπως και η ίδια η ζωή. Σε παρακαλώ εξήγησε μου τι εννοείς με αυτό.

Ρώτησα γι' αυτό τους μουλάδες μας, αλλά με οδηγούν σε απόγνωση με τα ρητά τους από το Κοράνι: γιατί δεν τα συμβουλευόμαι ως γνήσιος πιστός, αλλά ως άνθρωπος, ως πολίτης, και ως πατέρας.

Σε χαιρετώ.

Isarhan, την τελευταία ημέρα της σελήνης του Saphar, 1711.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΧΙ - Usbek στον Mirza,

Παρατείσαι από τις δικές σου δυνάμεις της λογικής για να δοκιμάσεις τη δική μου· καταδέχεσαι να με συμβουλευτείς· πιστεύεις ότι είμαι ικανός να σε διδάξω. Αγαπητέ μου Mirza, υπάρχει ένα πράγμα που με κολακεύει περισσότερο από την καλή γνώμη που έχεις σχηματίσει για εμένα: είναι η φιλία σου, στην οποία την οφείλω.

Για να εκπληρώσω την επιθυμία σου, δεν νομίζω ότι υπάρχει ανάγκη να χρησιμοποιήσω κάποια πολύ αφηρημένα επιχειρήματα. Ορισμένες αλήθειες δεν αρκεί να τις κάνεις να φαίνονται πειστικές: πρέπει να κάνεις τον άλλο να τις αισθανθεί. Τέτοιες είναι οι αλήθειες της ηθικής. Ίσως το παρακάτω απόσπασμα σου κάνει βαθύτερη εντύπωση από φιλοσοφικά επιχειρήματα.

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν στην Αραβία μια μικρή φυλή που ονομάζονταν Τρωγλοδύτες, απόγονοι των αρχαίων αυτών Τρωγλοδυτών, οι οποίοι, αν πιστεύαμε τους ιστορικούς, μοιάζανε περισσότερο με θηρία απ' ό,τι με ανθρώπους. Οι δικοί μας δεν

ήταν τόσο παραμορφωμένοι όσο οι παλιοί: δεν ήταν τριχωτοί σαν αρκούδες, δεν σφυρίζανε σαν ερπετά και είχαν δύο μάτια• αλλά ήταν τόσο κακόβουλοι και κτηνώδεις, που τους έλειπε κάθε έννοια δικαιοσύνης και ισότητας.

Είχαν έναν αλλοδαπό βασιλιά, ο οποίος, στην προσπάθεια του να διορθώσει την φυσική τους κακία, τους αντιμετώπιζε με σκληρότητα• αλλά συνωμότησαν εναντίον του, τον σκότωσαν, και εξόντωσαν όλη τη βασιλική οικογένεια.

Στη συνέχεια κάνανε μια συνέλευση για να διορίσουν κυβέρνηση και μετά από πολλές διαφωνίες εξέλεξαν υπουργούς. Αλλά μόλις τους επιλέξαν άρχισαν να τους βρίσκουν ανυπόφορους• και έτσι τους δολοφόνησαν και αυτούς.

Απελευθερωμένοι από αυτό το νέο ζυγό, το έθνος αφέθηκε να κυβερνιέται μόνο από την φυσική του αγριότητα. Κάθε άνθρωπος συμφώνησε ότι δεν θα υπακούει κανέναν άλλο πια, και θα κοιτούσε αποκλειστικά το δικό του συμφέρον, χωρίς να σκέφτεται αυτό των άλλων.

Αυτή η ομόφωνη απόφαση έφερε καθολική ικανοποίηση σε όλους τους Τρωγλοδύτες. Έλεγαν: "Τι δουλειά έχω εγώ να σκοτώνομαι στη δούλεψη ανθρώπων που δεν μου είναι τίποτα; Θα σκέφτομαι μοναχά τον εαυτό μου• Θα είμαι ευτυχισμένος, τι μ' ενδιαφέρει αν οι άλλοι δεν είναι; Θα παίρνω ότι χρειάζομαι και εφόσον το κάνω, δεν θα νοιάζομαι αν όλοι οι άλλοι Τρωγλοδύτες είναι δυστυχισμένοι."

Ήταν η εποχή της σποράς. Όλοι είπαν: "Θα οργώσω τόση γη για να φυτρώσει το σιτάρι που είναι απαραίτητο για την διατροφή μου. Δεν θα χρειαστώ περισσότερο• δεν θα εξαντλήσω τον εαυτό μου χωρίς λόγο."

Η γη σε αυτό το μικρό βασίλειο δεν ήταν όλη της ίδιας ποιότητας. Υπήρχαν άγονες, ορεινές περιοχές, και άλλες που βρίσκονταν σε πεδιάδα που αρδευόντουσαν από κάποια ποτάμια. Εκείνο το χρόνο έτυχε μια μεγάλη ξηρασία και όλα τα χωράφια που ήταν ψηλά δεν δώσανε καρπούς, ενώ εκείνα που μπορούσαν να ποτιστούν ήταν πολύ γόνιμα: έτσι σχεδόν όλος ο ορεινός πληθυσμός πέθανε από την πείνα εξαιτίας της σκληρότητας των άλλων, που αρνήθηκαν να μοιραστούν τη σοδειά τους.

Το επόμενο έτος έριξε πολλές βροχές. Τα ορεινά είχαν ασυνήθιστες αποδόσεις, και τα πεδινά πλημμύρισαν. Για δεύτερη φορά λοιμοκτόνησε ο μισός πληθυσμός· αλλά οι άμοιροι φουκαράδες ανακάλυψαν ότι οι άλλοι ήταν τόσο σκληροί όσο οι ίδιοι την προηγούμενη χρονιά.

Ένας από τους επιφανείς πολίτες της χώρας είχε μια πολύ όμορφη γυναίκα. Ο γείτονάς του την ερωτεύτηκε και την απήγαγε. Αυτό προκάλεσε μεγάλη διαμάχη, και μετά από πολλές προσβολές και μάχες συμφώνησαν να τηρήσουν την απόφαση ενός Τρωγλοδύτη ο οποίος, όσο είχε διαρκέσει η Δημοκρατία, είχε μια σημαντική επιρροή. Πήγαν σε αυτόν θέλοντας να παρουσιάσουν τα επιχειρήματα τους. "Τι με νοιάζει εμένα," είπε, "αν αυτή η γυναίκα ανήκει σε εσένα ή στον άλλο; Πρέπει να οργώσω την γη μου· Δεν πρόκειται να χάσω τον καιρό μου με τις φιλονικίες σας, και κοιτάζοντας τις υποθέσεις σας ενώ παραμελώ τις δικές μου. Παρακαλώ αφήστε με στην ησυχία μου και μην με προβληματίζετε άλλο με τους καυγάδες σας." Και αφήνοντας τους πήγε να εργαστεί στο χωράφι του. Ο απαγωγέας, που ήταν και δυνατότερος, ορκίστηκε ότι θα προτιμούσε να πεθάνει παρά να παραδώσει την γυναίκα, και ο άλλος νικημένος από την αδικία του γείτονα και την σκληρή συμπεριφορά του επιδιδαιτητή, επέστρεψε απελπισμένος στο σπίτι του όταν συνάντησε μια ωραία νέα γυναίκα που

επέστρεφε από την πηγή. Δεν είχε πλέον γυναίκα· την βρήκε όμορφη, και ακόμα ομορφότερη όταν έμαθε ότι ήταν η γυναίκα του ανθρώπου που είχε προτείνει ως επιδιδαιτητή, και που αποδείχτηκε τόσο αναισθητός στην δυστυχία του. Την πήρε λοιπόν μαζί του στο σπίτι του.

Υπήρχε ένας άλλος άνθρωπος, που είχε ένα αρκετά παραγωγικό κομμάτι γης, το οποίο με κόπο είχε καλλιεργήσει. Δύο από τους γείτονες ένωσαν τις δυνάμεις τους, τον έδιωξαν από το σπίτι, και πήραν την γη του. Κάνανε μια συμμαχία να βοηθάει ο ένας τον άλλο ενάντια σε κάθε επίδοξο σφετεριστή, και κατάφεραν πράγματι να δώσουν αμοιβαία προστασία για αρκετούς μήνες. Αλλά ο ένας από τους δύο, βαρέθηκε να μοιράζεται κάτι που θα μπορούσε να το έχει ολόκληρο ο ίδιος, σκότωσε τον άλλο, και έγινε ο μοναδικός ιδιοκτήτης του χωραφιού. Η βασιλεία του ήταν σύντομη: δύο άλλοι Τρωγλοδύτες ήρθαν και του επιτέθηκαν. Ανακάλυψε ότι μόνος του ήταν πολύ αδύναμος για να αμυνθεί, και δολοφονήθηκε.

Ένας άλλος Τρωγλοδύτης που δεν είχε σχεδόν τίποτα να φορέσει είδε κάποιον να πουλάει μαλλί. Ζήτησε να μάθει την τιμή του. Ο πωλητής είπε στον εαυτό του: "Κανονικά θα περίμενα να πάρω γι' αυτό το μαλλί περίπου όσα θα χρειαζόμουν για να αγοράσω δύο οκάδες σιτάρι· αλλά θα το πουλήσω τέσσερις φορές παραπάνω, ώστε να πάρω οκτώ." Δεν υπήρχε εναλλακτική, και η τιμή πληρώθηκε. "Ωραία", είπε ο πωλητής, "τώρα θα αγοράσω σιτάρι."

"Τι είπες;" ανταπάντησε ο αγοραστής, "Θέλεις σιτάρι; Έχω λίγο να σου πουλήσω. Αλλά η τιμή μάλλον θα σε εκπλήξει. Πρέπει να γνωρίζετε ότι είναι πολύ ακριβό, και υπάρχει λιμός σχεδόν παντού. Αν μου επιστρέψεις τα λεφτά μου, θα σου δώσω μια οκά: αλλιώς δεν θα σου δώσω ακόμα και αν πέθαινες από την πείνα."

Εν τω μεταξύ μια τρομερή ασθένεια εξαπλώθηκε στην περιοχή. Ένας ειδικευμένος γιατρός ήρθε από μια γειτονική χώρα, και κούραρε με τέτοια ικανότητα που θεράπευσε όλους τους ασθενείς που πήγαν σ' αυτόν. Όταν η επιδημία σταμάτησε, πήγε σε όλους τους πρώην ασθενείς του για να ζητήσει την αμοιβή του, αλλά δεν εισέπραξε παρά μόνο αρνήσεις. Επέστρεψε στην χώρα του κουρασμένος από το μεγάλη του προσπάθεια και το ταξίδι. Αλλά σύντομα άκουσε ότι η ίδια ασθένεια ξαναχτύπησε, και ότι ο αριθμός των θυμάτων ήταν ακόμα μεγαλύτερος στον αχάριστο αυτό λαό. Αυτή τη φορά ήταν οι Τρωγλοδύτες που πήγαν σ' αυτόν. "Φύγετε!" τους είπε, "γιατί είστε άδικοι. Στις ψυχές σας υπάρχει ένα δηλητήριο το οποίο είναι πιο θανατηφόρο από αυτό που χρειάζεστε θεραπεία. Δεν αξίζετε να έχετε θέση σ' αυτή τη γη, επειδή δεν έχετε ανθρωπιά, και οι κανόνες τις ισότητας σας είναι άγνωστοι. Νομίζω ότι θα προσέβαλα τους θεούς, που σας τιμωρούν, αν αντιστεκόμουν στο δίκαιο θυμό τους."

Erzeroum, την 3η του δεύτερου φεγγαριού της Jomada, 1711.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΧΙΙ - Usbek στον ίδιο,

Είδες, αγαπητέ μου Mirza, πώς οι Τρωγλοδύτες εξαφανίστηκαν από την κακία τους, και πέσανε θύματα της ίδιας τους της αδικίας. Απ' όλες τις οικογένειες που υπήρχαν, μόνο δύο παρέμειναν, και ξέφυγαν την εθνική συμφορά. Υπήρξαν δύο πολύ αξιόλογοι άνδρες σ' αυτή τη χώρα. Ήταν ανθρώπινοι• καταλάβαιναν τι είναι η δικαιοσύνη• και ήταν λάτρεις της αρετής. Ενωμένοι τόσο από την ακεραιότητα της καρδιάς τους όσο και από τη διαφθορά των άλλων, είδαν την γενική ερήμωση και αισθάνθηκαν μόνο οίκτο: ο οποίος ήταν ακόμα ένας δεσμός ανάμεσα τους. Δούλεψαν με την ίδια φροντίδα για το κοινό όφελος• δεν είχαν διαφωνίες εκτός από εκείνες που οφείλονταν στην τρυφερή και στοργική φιλία τους• και σε ένα απομονωμένο τμήμα της χώρας, απομονωμένοι από τους συμπατριώτες τους, που ήταν ανάξιοι για παρέα τους, ζήσανε μια ήσυχη και ευτυχισμένη ζωή. Η γη φαινόταν να αποδίδει καρπούς από μόνη της, καλλιεργούμενη από αυτά τα ενάρετα χέρια.

Αγαπούσαν τις γυναίκες τους, οι οποίες τους λάτρευαν. Η μόνη τους φροντίδα δόθηκε στην ενάρετη εκπαίδευση των παιδιών τους. Περιέγραφαν στα παιδιά τους συνεχώς τις δυστυχίες των συμπατριωτών τους, αφήνοντας την αθλιότητα τους να είναι ένα παράδειγμα γι' αυτά. Πάνω απ' όλα, τους έκαναν να διαπιστώσουν ότι το συμφέρον του ατόμου μπορούσε πάντα να βρεθεί στο κοινό συμφέρον• ότι η επιθυμία να αποκοπείς από αυτό είναι το ίδιο με το να θέλεις να καταστρέψεις τον εαυτό σου• ότι η αρετή δεν είναι κάτι που μας κοστίζει τα πάντα, και δεν θα έπρεπε να μας φαίνεται σαν μια κοπιαστική εξάσκηση• και ότι η δικαιοσύνη στους άλλους είναι φιλανθρωπία στους εαυτούς μας.

Σύντομα απολάμβαναν την ανταμοιβή των ενάρετων γονέων, η οποία συνίσταται στο να έχουν παιδιά που τους μοιάζουν. Η νέα γενιά που μεγάλωσε μπροστά στα μάτια τους αυξήθηκε μέσω ευτυχισμένων γάμων. Και καθώς μεγάλωναν οι αριθμοί τους παρέμειναν στενά συνδεδεμένοι, και η αρετή, αντί να γίνεται ασθενέστερη ανάμεσα στο πλήθος, ενισχύονταν από τον μεγαλύτερο αριθμό των παραδειγμάτων.

Ποιος μπορεί τώρα να περιγράψει την ευτυχία αυτών των Τρωγλοδυτών; Μια τέτοια φυλή ανθρώπων είναι βέβαιο ότι θα λατρευόταν από τους Θεούς. Μόλις άνοιξαν τα μάτια τους και γνώρισαν τους Θεούς, έμαθαν να τους φοβούνται, και η θρησκεία εμφανίστηκε, για να απαλύνει κάθε τραχύτητα στους τρόπους που είχε περισσέψει από την φύση.

Εγκαθίδρυσαν γιορτές για την τιμή των Θεών. Οι νέοι και τα κορίτσια, στολισμένα με λουλούδια, τους τιμούσαν με χορό και μουσική. Ακολουθούσαν τα συμπόσια, και η χαρά κυβερνούσε ισότιμα με την λιτότητα. Ήταν σε αυτές τις συναθροίσεις που η αθωότητα του χαρακτήρα εκδηλωνόταν. Εκεί οι νέοι ανακάλυπταν πως να δώσουν τις καρδιές τους, και πως να λαμβάνουν το δώρο· εκεί η παρθενική λεπτότητα, το κοκκίνισμα, έκανε μια εξομολόγηση με την δύναμη της έκπληξης, αλλά γρήγορα επικυρωνόταν από την συναίνεση των γονιών· και εκεί οι στοργικές μητέρες έπαιρναν ευχαρίστηση προβλέποντας μια τρυφερή και πιστή ένωση από μακριά.

Πηγαίνουν στο ναό να ζητήσουν τη χάρη των Θεών: όχι τα βάρη του πλούτου και του πλεονασμού, γιατί τέτοιες επιθυμίες ήταν ανάξιες για τους ευτυχισμένους Τρωγλοδύτες· ήταν ανίκανοι να τα επιθυμήσουν εκτός αν ήταν για τους συμπατριώτες τους. Ερχόντουσαν στο ναό μόνο για να ζητήσουν την υγεία του πατέρα

τους, την ενότητα στα αδέρφια τους, την στοργή των γυναικών τους, την αγάπη και την υπακοή των παιδιών τους. Τα νεαρά κορίτσια πρόσφεραν την τρυφερή θυσία των καρδιών τους, και δεν ζητούσαν καμιά χάρη πλην του να είναι ικανές να κάνουν έναν Τρωγλοδύτη ευτυχισμένο.

Το βράδυ, καθώς τα κοπάδια επέστρεφαν από τα λιβάδια και τα κουρασμένα βόδια έφερναν πίσω τα υνιά, μαζευόντουσαν όλοι μαζί και κατά τη διάρκεια ενός απλού γεύματος θα τραγουδούσαν για τις αδικίες των πρώτων Τρωγλοδυτών, την θλιβερή τους μοίρα, την αναγέννηση της αρετής με την νέα γενιά και την ευτυχία της. Γιόρταζαν το μεγαλείο των Θεών, την σταθερότητα με την οποία απένειμαν την χάρη τους σε αυτούς που προσεύχονται, και το αναπόφευκτο της οργής τους προς αυτούς που δεν τους φοβούνται. Περιέγραφαν της χαρές της βουκολικής ζωής και την ευτυχία που έδινε μια κατάσταση η οποία ήταν πάντα στολισμένη με αθωότητα. Λίγο μετά θα εγκατέλειπαν τους εαυτούς τους σε έναν ύπνο που δεν διακοπτόταν ποτέ από φροντίδες ή άγχη.

Η φύση προμήθευε με αφθονία τόσο τις επιθυμίες όσο και τις ανάγκες τους. Σε αυτή την χαρούμενη χώρα, η απληστία ήταν κάτι άγνωστο. Έδιναν ο ένας στον άλλο δώρα, και αυτός που έδινε σκεφτόταν ότι αυτός είχε το πλεονέκτημα. Το έθνος των Τρωγλοδυτών θεωρούσε τους εαυτούς τους ως μέλη μιας οικογένειας• τα κοπάδια ήταν πάντα αναμεμιγμένα μεταξύ τους, και το μόνο που δεν τους απασχολούσε ήταν να τα ξεχωρίσουν.

Erzeroum, την 6η του δεύτερου φεγγαριού της Jomada, 1711

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΧΙΙΙ - Usbek στον ίδιο

Δεν θα μπορέσω ποτέ να σου πω ένα αρκετά σχετικά με την αρετή των Τρωγλοδυτών. Ένας από αυτούς είπε μια μέρα, "Αύριο είναι η σειρά του πατέρα μου να οργώσει το χωράφι. Θα ξυπνήσω δύο ώρες πριν από αυτόν, και όταν έρθει θα το βρει οργωμένο."

Ένας άλλος είπε στον εαυτό του, "Νομίζω ότι στην αδελφή μου αρέσει ένας νεαρός Τρωγλοδύτης. Θα πρέπει να μιλήσω με τον πατέρα μου για αυτό, να τον πείσω να κανονίσει το γάμο."

Ένας άλλος, έφερε την είδηση ότι ληστές είχαν κλέψει ζώα απ' το κοπάδι του. "Θυμώνω, γιατί ανάμεσα στα ζώα ήταν και μια λευκή αγελαδίτσα που ήθελα να προσφέρω στους Θεούς."

Έναν άλλο τον άκουσαν να λέει ότι είχε δεσμευθεί να πάει στο ναό να ευχαριστήσει τους Θεούς γιατί ο αδελφός του, το οποίο αγαπούσε ο πατέρας του και ο ίδιος πολύ, είχε ανανήψει από βαριά ασθένεια.

Ή πάλι: "Σ' ένα χωράφι από αυτά που γειτνιάζουν με του πατέρα μου, οι καλλιεργητές του όλη την ημέρα εκτίθενται σε θερμότητα του ήλιου. Θα πάω να φυτέψω μερικά δέντρα εκεί έτσι ώστε αυτοί οι φτωχοί άνθρωποι να μπορούν να ξαποστάσουν στη σκιά."

Κάποια μέρα, όταν κάποιοι Τρωγλοδύτες ήταν μαζεμένοι, κάποιος από τους παλιούς ανέφερε κάποιον νεαρό τον οποίο υποπτευόταν ότι είχε κάνει κάτι κακό, και τον μέμφθηκε. "Δεν πιστεύουμε ότι έκανε τέτοιο πράγμα", είπαν οι νεαρότεροι, "αλλά αν το έκανε, είθε να είναι ο τελευταίος από την οικογένεια του που θα πεθάνει!"

Σε κάποιον έφεραν την άσχημη είδηση ότι ξένοι είχαν ληστέψει το σπίτι του και πήραν τα πάντα μαζί τους. "Αν δεν ήταν άδικοι," απάντησε, "εύχομαι οι Θεοί να τους αφήσουν να τα χρησιμοποιήσουν για περισσότερο καιρό απ' όσο το έκανα εγώ."

Όλη αυτή η καλή τύχη παρατηρήθηκε με ζήλεια. Οι γείτονες λαοί συναντήθηκαν και αποφάσισαν, με προφάσεις να τους κλέψουν τα ζώα. Μόλις μάθανε οι Τρωγλοδύτες τα σχέδια τους στείλανε αντιπροσωπεία να τους συναντήσει για να τους δώσει το παρακάτω μήνυμα:

"Τι σας κάναμε; Κλέψαμε μήπως τις γυναίκες σας, τα γελάδια σας, ή μήπως λεηλατήσαμε τις χώρες σας; Όχι: είμαστε δίκαιοι, και φοβόμαστε τους Θεούς. Τότε τι θέλετε από εμάς; Θέλετε μαλλί για να φτιάξετε ρούχα; Θέλετε γάλα ή μήπως τα φρούτα που παράγουμε; Αφήστε τα όπλα σας και εμείς θα σας τα δώσουμε. Αλλά ορκιζόμαστε, σε ότι πιο ιερό, ότι αν εισβάλετε στη γη μας με εχθρικές διαθέσεις, θα σας θεωρήσουμε άδικους, και θα σας φερθούμε όπως στα άγρια θηρία."

Αυτή η ομιλία έγινε δεκτή με περιφρόνηση. Και, πιστεύοντας ότι οι Τρωγλοδύτες δεν είχαν κανένα μέσο άμυνας εκτός από την αθωότητά τους, οι βάρβαροι εισέβαλαν στην επικράτειά τους.

Αλλά οι Τρωγλοδύτες ήταν καλά προετοιμασμένοι για να υπερασπιστούν τους εαυτούς τους. Έβαλαν τις συζύγους και τα παιδιά στο κέντρο. Η φρίκη τους προέρχονταν από την αδικία των εχθρών τους, και όχι από τον αριθμό τους. Μια νέα μορφή πάθους κυρίευσε την καρδιά τους: ένας ήθελε να πεθάνει για τον πατέρα του, άλλος για την γυναίκα του και τα παιδιά του• κάποιος για τα αδέρφια του, άλλος για τους φίλους του• και όλοι τους για το έθνος των Τρωγλοδυτών. Μόλις κάποιος έπεφτε νεκρός, την θέση του έπαιρνε κάποιος άλλος, που εκτός από τον κοινό αγώνα, είχε

έναν επιπλέον λόγο να πολεμήσει• για να εκδικηθεί και το θάνατο του συμπατριώτη του.

Τέτοια ήταν η μάχη ανάμεσα στην αδικία και την αρετή. Αυτοί οι δειλοί που δεν ήθελαν τίποτα άλλο παρά λεηλασία, δεν ντραπήκανε να υποχωρήσουν τρέχοντας, και νικήθηκαν από την αρετή των Τρωγλοδυτών που δεν τους άγγιξε καθόλου.

Erzeroum, την 9η του δεύτερου φεγγαριού της Jomada, 1711

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΧΙΥ - Usbek στον ίδιο

Καθώς το έθνος τους αυξάνονταν καθημερινά, οι Τρωγλοδύτες σκέφτηκαν ότι θα ήταν σωστό να διαλέξουν κάποιον για βασιλιά. Συμφώνησαν ότι το στέμμα θα έπρεπε να δοθεί στον πιο δίκαιο ανάμεσα τους. Η επιλογή τους ήταν ομόφωνη και έπεσε σ' έναν ηλικιωμένο που τα χρόνια του και η αρετή του τον έκαναν σεβαστό. Δεν είχε θελήσει να παρευρεθεί στη συγκέντρωση• είχε αποσυρθεί στο σπίτι του με την καρδιά σφιγμένη από θλίψη.

Έστειλαν αντιπροσώπους για να τον πληροφορήσουν ότι ήταν η επιλογή τους. "Θεός φυλάξει," απάντησε, "που θα κάνω τέτοιο κακό στους Τρωγλοδύτες, και ότι σκεφτήκανε ότι δεν υπάρχει δικαιότερος ανάμεσα τους από εμένα! Μου φέρνετε το στέμμα, και αν επιμείνετε απολύτως να το φορέσω θα το κάνω. Αλλά να είστε σίγουροι ότι θα πεθάνω από θλίψη, έχοντας δει όταν γεννήθηκα τους Τρωγλοδύτες ελεύθερους, και τώρα να τους βλέπω υπηκόους." Καθώς μιλούσε δάκρυα άρχισαν να κυλούν στα μάγουλα του. "Δυστυχισμένη μέρα!" είπε, "και γιατί έζησα τόσο πολύ;" Και μετά φώναξε με αυστηρή φωνή: "Καταλαβαίνω αρκετά καλά τι

συμβαίνει Τρωγλοδύτες! Η αρετή σας άρχισε να σας γίνεται βάρος. Στην τωρινή κατάσταση σας, χωρίς κυβερνήτη, είναι απαραίτητο για εσάς να είστε ενάρετοι σε πείσμα του εαυτού σας. Αλλιώς δεν θα μπορούσατε να συνεχίσετε να ζείτε, και θα πέφτατε στις δυστυχίες των προγόνων σας. Αλλά αυτή η επιβολή σας μοιάζει πολύ σκληρή. Θα προτιμούσατε να είστε υπήκοοι σε ένα βασιλιά, και να υπακούτε τους νόμους του, πράγμα που θα ήταν λιγότερο άκαμπο από τα έθιμα σας. Ξέρετε ότι μετά θα είστε σε θέση να ικανοποιήσετε τις φιλοδοξίες σας, να συγκεντρώσετε πλούτο, και να ζήσετε τεμπέλικα μέσα σε εξευτελιστικές ανέσεις• ώστε, εφόσον δεν πέσετε στα χειρότερα εγκλήματα, να μην έχετε ανάγκη την αρετή." Σταμάτησε για λίγο, και τα δάκρυα του τώρα έτρεχαν ποτάμι. "Και τι είναι αυτό που περιμένετε από εμένα; Πως μπορώ εγώ να διατάξω έναν Τρωγλοδύτη να κάνει οτιδήποτε; Θα προτιμούσατε να κάνει μια ενάρετη πράξη επειδή θα του το πω εγώ, ενώ θα μπορούσε να την κάνει χωρίς εμένα, εξαιτίας της φυσικής του κλίσης; Ω Τρωγλοδύτες! Βρίσκομαι στο τέλος της ζωής μου, το αίμα μου έχει παγώσει στις φλέβες μου, σύντομα θα δω τους ευλογημένους σας προγόνους: γιατί θέλετε να τους λυπήσω, και να είμαι αναγκασμένος να τους φέρω τη θλιβερή είδηση ότι έχετε υποταχθεί σε άλλο δίκαιο από εκείνο της αρετής:"

Πηγή:

http://sobaresapopseis.blogspot.gr/2011/05/blog-post_31.html